

nització de les estructures de producció d'explotacions agràries, d'aquells expedients de què es dispose del corresponent certificat final de compliment de compromisos i realització d'inversions.

Disposició final primera. *Facultats de desplegament.*

El Govern i els diversos titulars dels departaments ministerials, en l'àmbit de les seues competències, dictaran les disposicions necessàries i establiran els terminis per a l'execució del que s'estableix en este reial decret llei.

Disposició final segona. *Entrada en vigor.*

Este reial decret llei entrarà en vigor el mateix dia de la seua publicació en el «Boletín Oficial del Estado».

Madrid, 19 de setembre del 2003.

JUAN CARLOS R.

El president del Govern,
JOSÉ MARÍA AZNAR LÓPEZ

18088 *LLEI ORGÀNICA 11/2003, de 29 de setembre, de mesures concretes en matèria de seguretat ciutadana, violència domèstica i integració social dels estrangers. («BOE» 234, de 30-9-2003.)*

JUAN CARLOS I

REI D'ESPANYA

A tots els qui vegem i entenguen esta llei.

Sapieu: Que les Corts Generals han aprovat la llei orgànica següent i jo la sancione.

EXPOSICIÓ DE MOTIUS

I

El Pla de lluita contra la delinqüència, presentat pel Govern el dia 12 de setembre del 2002, preveia un conjunt d'actuacions que incloïen mesures tant organitzatives com legislatives. Entre estes últimes es posava un especial èmfasi en les mesures dirigides a enfortir la seguretat ciutadana, a combatre la violència domèstica i a afavorir la integració social dels estrangers.

Esta llei orgànica completa el conjunt de mesures legislatives que servixen de desplegament al dit pla i, per això, no ha de considerar-se aïlladament, sinó en el conjunt d'iniciatives del Govern per a millorar la protecció dels drets dels ciutadans, especialment enfront de les agressions de la delinqüència.

Aconseguir estos objectius exigix abordar una sèrie de reformes en les matèries mencionades per a aconseguir un perfeccionament de l'ordenament jurídic, els elements essencials del qual s'exposen a continuació.

II

La realitat social ha posat de manifest que un dels principals problemes a què ha de donar resposta l'ordenament jurídic penal és el de la delinqüència que reiteradament comet les seues accions, o el que és el mateix,

la delinqüència professionalitzada. Són nombrosos els exemples d'aquells que cometem xicotets delictes en un gran nombre d'ocasions, delictes que a causa de la seua quantia individualitzada no obtenen una resposta penal adequada.

El present text estableix, en primer lloc, mesures dirigides a donar una resposta adequada a aquells supòsits en què els autors ja han sigut condemnats per la realització d'activitats delictives, a través de l'aplicació de l'agreujant de reincidència, en este cas qualificada pel nombre de delictes comesos, seguint un criteri ja establert en la nostra doctrina i en els nostres textos legals.

S'introduïx, per tant, una nova circumstància agreujant de reincidència quan es done la qualificació d'haver sigut l'imputat condemnat executòriament per tres delictes, permetent-se, en este cas, elevar la pena en grau. La dita circumstància d'agreujament és compatible amb el principi de responsabilitat pel fet, sent el jutgador el qui, ponderant la magnitud de pena imposada en les condicions precedents i el nombre d'estes, així com la gravetat de la lesió o el perill per al bé jurídic produït pel nou fet, impose, si és el cas, la pena superior en grau.

D'altra banda, es recullen mesures dirigides a millorar l'aplicació de la resposta penal a l'habitualitat de la conducta quan els fets infractors del Codi Penal comesos amb anterioritat no hagen sigut encara jutjats i condemnats. Així, els articles 147, respecte a les lesions; 234, respecte al furt, i 244, respecte a la sostracció de vehicles, estableixen una pena de delictes per a la reiteració en la comissió de faltes, sempre que la freqüència siga la de quatre conductes constitutives de falta en el període d'un any, i en el cas dels furts o sostracció de vehicles de motor l'import acumulat supere el mínim exigít per al delictes.

III

El fenomen de la violència domèstica té un abast certament pluridisciplinari. Cal abordar-lo amb mesures preventives, amb mesures assistencials i d'intervenció social a favor de la víctima, amb mesures incentivadores de la investigació, i també amb mesures legislatives orientades a dissuadir de la comissió d'estos delictes.

Per això, els delictes relacionats amb la violència domèstica han sigut objecte en esta reforma d'una atenció preferent, perquè el tipus delictiu abaste totes les seues manifestacions i perquè la seua regulació complisca el seu objectiu en els aspectes preventius i repressius. També s'ha incrementat de manera coherent i proporcionada la seua penalitat i s'hi han inclòs totes les conductes que puguen afectar el bé jurídic protegit.

En esta línia, en primer lloc, les conductes que són considerades en el Codi Penal com a falta de lesions, quan es cometen en l'àmbit domèstic passen a considerar-se delictes, amb la qual cosa s'obri la possibilitat d'imposar pena de presó i, en tot cas, la pena de privació del dret a la tinença i portament d'armes. Per esta raó s'ajusta tècnicament la falta regulada en l'article 617.

En segon lloc, respecte als delictes de violència domèstica comesos amb habitualitat, se'ls dota d'una millor sistemàtica, s'amplia el cercle de les possibles víctimes, s'imposa, en tot cas, la privació del dret a la tinença i portament d'armes i s'obri la possibilitat que el jutge o tribunal sentenciador acorde la privació de la pàtria potestat, tutela, curatela, guarda o acolliment.

IV

El nostre ordenament jurídic proporciona una adequada resposta i protecció als estrangers que residixen legalment a Espanya. No obstant això, també és cert que l'experiència acumulada enfront d'un fenomen cada vegada més important exigix abordar reformes des de diverses perspectives:

1r. La resposta penal enfront dels estrangers no residents legalment a Espanya que cometen delictes.

S'introdueixen canvis en els apartats 1, 2 i 3 de l'article 89, en coherència amb la reforma de la Llei sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seua integració social, per a donar una via adequada perquè el jutge penal acorde la substitució de la pena imposada a l'estranger no resident legalment a Espanya que ha comés un delicte, per la seua expulsió. En concret, s'estableix que, en el cas d'estrangers que, a més de no ser residents legalment a Espanya, cometen un delicte castigat amb pena de presó inferior a sis anys, la regla general siga la substitució de la pena per l'expulsió. Si la pena de presó és igual o superior a sis anys, una vegada que complisca a Espanya les tres quartes parts de la condemna o aconseguisca el tercer grau de tractament penitenciari, s'acordarà, també com a regla general, l'expulsió.

D'esta manera s'aconsegueix una major eficàcia en la mesura d'expulsió, mesura que, no podem oblidar, s'aconseguiria de totes les maneres per la via administrativa al tractar-se de persones que no residixen legalment a Espanya i que han delinquit. En definitiva, es tracta d'evitar que la pena i el seu compliment es convertisquen en formes de permanència a Espanya, trencant així de manera radical el sentit de l'ordenament jurídic en el seu conjunt.

Paral·lelament es reforma l'article 108 del Codi Penal per a establir, amb caràcter general, l'expulsió dels estrangers no residents legalment a Espanya en substitució de les mesures de seguretat aplicades pel jutge o tribunal a conseqüència de la comissió d'un delicte.

2n. La resposta penal enfront de les noves formes de delinqüència que s'aprofiten del fenomen de la immigració per a cometre els seus delictes.

La modificació dels articles 318 i 318 bis del Codi Penal (i la necessària adaptació tècnica a estos del 188) tenen com a finalitat combatre el tràfic il·legal de persones, que impedisca la integració dels estrangers en el país de destinació.

La Unió Europea ha desplegat un notable esforç en este sentit, ja que el Tractat estableix, entre els objectius atribuïts a la Unió, la lluita contra el tràfic de sers humans, aproximant quan siga procedent les normes de dret penal dels Estats membres. La prioritat d'esta acció es va recordar en el Consell Europeu de Tampere, i s'ha concretat en les recents iniciatives del Consell per a establir un marc penal comú d'àmbit europeu relatiu a la lluita contra el tràfic de sers humans i a la lluita contra la immigració clandestina.

El nostre ordenament jurídic ja arrellegava mesures per a combatre este tipus de delinqüència, realitzant la present reforma una tasca de consolidació i perfeccionament d'aquell. El nou text conté un important augment de la penalitat respecte d'això, establint que el tràfic il·legal de persones —amb independència que siguen o no treballadors— serà castigat amb presó de quatre a huit anys. Amb això, els llinars de penes resultants satisfan plenament els objectius d'harmonització que

es contenen en la decisió marc del Consell de la Unió Europea destinada a reforçar el marc penal per a la repressió de l'ajuda a l'entrada, a la circulació i a l'estada irregulars.

En nom a una efectiva protecció de les persones per mitjà de la prevenció d'este tipus de conductes, s'agregen les penes quan el tràfic il·legal, entre altres supòsits, pose en perill la vida, la salut o la integritat de les persones, o la víctima siga menor d'edat o incapaç.

Finalment, s'ha inclòs en l'article 318 la possibilitat que els jutges o tribunals imposen alguna o algunes de les mesures previstes en l'article 129 del Codi Penal.

3r. L'existència de formes delictives sorgides de pràctiques contràries al nostre ordenament jurídic.

D'altra banda, la reforma es planteja des del reconeixement que amb la integració social dels estrangers a Espanya apareixen noves realitats a les quals l'ordenament ha de donar una resposta adequada. Així, com a novetat igualment ressenyable, es tipifica el delicte de mutilació genital o ablació. I això perquè la mutilació genital de dones i xiquetes és una pràctica que ha de combatre's amb la màxima fermesa, sense que pugua en absolut justificar-se per raons pretesament religioses o culturals. Esta reforma ja havia sigut plantejada al si de les Corts a través d'una proposició de llei que pretenia introduir una clàusula interpretativa sobre la repressió de la mutilació genital femenina.

En l'actual reforma es modifica l'article 149 del Codi Penal, mencionant expressament en el seu nou apartat 2 la mutilació genital, en qualsevol de les seues manifestacions, com una conducta enquadrable entre les lesions del dit article, castigades amb presó de sis a 12 anys.

Es preveu, a més, que, si la víctima és menor d'edat o incapaç, s'aplicarà la pena d'inhabilitació especial per a l'exercici de la pàtria potestat, si el jutge ho estima adequat a l'interès del menor. En la majoria de les ocasions, són els pares o familiars directes de la víctima els qui l'obliguen a sotmetre's a este tipus de mutilacions aberrants, per la qual cosa la inhabilitació especial és absolutament necessària per a combatre estes conductes i protegir la xiqueta de futures agressions o vexacions.

4t. L'adequació de les institucions civils a les noves cultures que conviuen en el nostre país.

Amb l'objectiu de millorar la integració social dels immigrants a Espanya i de garantir que gaudisquen de drets semblants als nacionals, s'aborda una reforma del Codi Civil en matèria de separació i divorci per a garantir la protecció de la dona enfront de noves realitats socials que apareixen amb el fenomen de la immigració. En concret, es modifica, seguint els treballs realitzats per la Comissió General de Codificació, l'article 107 del Codi Civil per a resoldre els problemes que troben certes dones estrangeres, fonamentalment d'origen musulmà, que sol·liciten la separació o el divorci.

L'interès d'una persona d'aconseguir la separació o el divorci, per ser expressió de la seua autonomia personal, ha de prevaldre sobre el criteri que suposa l'aplicació de la llei nacional. I succeïx que, en estos casos, l'aplicació de la llei nacional comuna dels cònjuges dificulta l'accés a la separació i al divorci de determinades persones residents a Espanya.

Per a això, es reforma l'article 107 del Codi Civil establint que s'aplicarà la llei espanyola quan un dels cònjuges siga espanyol o resident a Espanya, amb preferència a la llei que siga aplicable si esta última no reconeix la separació o el divorci, o ho fa de manera discriminatòria o contrària a l'orde públic.

5t. Finalment, l'adaptació de la Llei d'estrangeria a la realitat delictiva i processal existent.

Esta llei orgànica reforma també la Llei Orgànica 4/2000, d'11 de gener, sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seua integració social.

La Llei Orgànica 4/2000, d'11 de gener, sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seua integració social, ja va ser modificada per la Llei Orgànica 8/2000, de 22 de desembre, per a millorar el règim jurídic d'entrada i permanència en territori espanyol dels estrangers.

Es tracta ara, per mitjà de la reforma dels apartats 4 i 7 de l'article 57 i de l'article 62.1, de millorar la regulació actual en matèria d'expulsió per a aconseguir una coordinació adequada quan es produïx la tramitació simultània de procediments administratiu i penal.

Amb la nova redacció de l'apartat 4 de l'article 57 es millora el text actual, aclarint que l'expulsió, a més de comportar «en tot cas, l'extinció de qualsevol autorització per a romandre a Espanya de la qual siga titular l'estranger expulsat», implicarà també «l'arxiu de qualsevol procediment que tinga per objecte l'autorització per a residir o treballar a Espanya».

Igualment, esta llei orgànica, al modificar l'article 57.7 de la Llei Orgànica sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seua integració social, tracta de fer front als problemes que es deriven dels supòsits en què els estrangers es troben subjectes a un o diversos processos penals. La solució que s'adopta consistix a prevore que quan un estranger es trobe processat o inculpat en un procediment judicial per delictes o falta castigat amb una pena privativa de llibertat inferior a sis anys, si hi ha orde d'expulsió degudament dictada, s'autoritza judicialment l'expulsió.

La nova redacció de l'article 57.7 estableix un procediment especialment àgil i urgent per a això. En este, l'autoritat governativa sol·licita l'autorització judicial per a dur a terme l'expulsió acordada en un expedient administratiu quan l'estranger es trobe sotmés en un procediment penal. El termini per a dictar la dita resolució judicial és molt breu, perquè no podrà passar dels tres dies.

Amb això es garanteix l'eficàcia de l'orde d'expulsió inclús en els supòsits de coincidència amb processos penals. També es preveu la manera d'actuar quan siguen diversos els òrgans judicials que coneixen processos penals contra un mateix ciutadà estranger. En este cas, com és lògic, s'imposa a l'autoritat governativa el deure sol·licitar l'autorització de l'expulsió a tots eixos òrgans jurisdiccional.

Finalment, esta reforma també millora la regulació de la resolució judicial que disposa l'ingrés de l'estranger en un centre d'internament. Amb esta es tracta de garantir que les resolucions administratives o judicials d'expulsió no queden sense efecte per la impossibilitat de trobar l'estranger.

Article primer. *Modificació de la Llei Orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi Penal.*

U. Es modifica l'article 23, que queda redactat com següeix:

«Article 23.

És circumstància que pot atenuar o agreujar la responsabilitat, segons la naturalesa, els motius i els efectes del delictes, ser o haver sigut l'agreujat cònjuge o persona que estiga o haja estat lligada

de manera estable per anàloga relació d'afectivitat, o ser ascendent, descendent o germà per naturalesa o adopció de l'ofensor o del seu cònjuge o persona amb qui conviu.»

Dos. Es modifica l'article 66, que queda redactat com següeix:

«Article 66.

1. En l'aplicació de la pena, tractant-se de delictes dolosos, els jutges o tribunals observaran, segons hi haja o no circumstàncies atenuants o agreujants, les regles següents:

1a. Quan concórrega només una circumstància atenuant, aplicaran la pena en la mitat inferior de la que fixe la llei per al delictes.

2a. Quan concórreguen dos o més circumstàncies atenuants, o una o diverses de molt qualificades, i no concórrega cap agreujant, aplicaran la pena inferior en un o dos graus a l'establida per la llei, atesos el nombre i l'entitat de les dites circumstàncies atenuants.

3a. Quan concórreguen només una o dos circumstàncies agreujants, aplicaran la pena en la mitat superior de la que fixe la llei per al delictes.

4a. Quan concórreguen més de dos circumstàncies agreujants i no concórrega cap atenuant, podran aplicar la pena superior en grau a l'establida per la llei, en la seua mitat inferior.

5a. Quan concórrega la circumstància agreujant de reincidència amb la qualificació que el culpable, al delinquir, haja sigut condemnat executòriament, almenys, per tres delictes compresos en el mateix títol d'este Codi, sempre que siguen de la mateixa naturalesa, podran aplicar la pena superior en grau a la prevista per la llei per al delictes de què es tracte, tenint en compte les condemes precedents, així com la gravetat del nou delictes comés.

Als efectes d'esta regla no es computaran els antecedents penals cancel·lats o que hagen de ser-ho.

6a. Quan no concórreguen atenuants ni agreujants aplicaran la pena establida per la llei per al delictes comés, en l'extensió que estimen adequada, en atenció a les circumstàncies personals del delinqüent i a la major o menor gravetat del fet.

7a. Quan concórreguen atenuants i agreujants, les valoraran i compensaran racionalment per a la individualització de la pena. En cas de persistir un fonament qualificat d'atenuació aplicaran la pena inferior en grau. Si es manté un fonament qualificat d'agreujament, aplicaran la pena en la seua mitat superior.

8a. Quan els jutges o tribunals apliquen la pena inferior en més d'un grau, podran fer-ho en tota la seua extensió.

2. En els delictes imprudents, els jutges o tribunals aplicaran les penes al seu prudent arbitri, sense subjectar-se a les regles prescrites en l'apartat anterior.»

Tres. Es modifiquen els apartats 1, 2 i 3 de l'article 89, que queden redactats com següeix:

«1. Les penes privatives de llibertat inferiors a sis anys imposades a un estranger no resident legalment a Espanya seran substituïdes en la sentència per la seua expulsió del territori espanyol, llevat que el jutge o tribunal, amb audiència prèvia

del Ministeri Fiscal, excepcionalment i de forma motivada, aprecie que la naturalesa del delictes justifica el compliment de la condemna en un centre penitenciari a Espanya.

Igualment, els jutges o tribunals, a instància del Ministeri Fiscal, acordaran en sentència l'expulsió del territori nacional de l'estranger no resident legalment a Espanya condemnat a pena de presó igual o superior a sis anys, en el cas que s'accedisca al tercer grau penitenciari o una vegada que s'entenguen complides les tres quartes parts de la condemna, llevat que, excepcionalment i de forma motivada, aprecien que la naturalesa del delictes justifica el compliment de la condemna en un centre penitenciari a Espanya.

L'expulsió es portarà a efecte sense que s'aplique el que disposen els articles 80, 87 i 88 del Codi Penal.

L'expulsió així acordada comportarà l'arxiu de qualsevol procediment administratiu que tinga per objecte l'autorització per a residir o treballar a Espanya.

En cas que, acordada la substitució de la pena privativa de llibertat per l'expulsió, esta no puga portar-se a efecte, es procedirà al compliment de la pena privativa de llibertat originàriament imposada o del període de condemna pendent.

2. L'estranger no podrà tornar a Espanya en un termini de 10 anys, comptats des de la data de la seua expulsió, i, en tot cas, mentres no haja prescrit la pena.

3. L'estranger que intente transgredir una decisió judicial d'expulsió i prohibició d'entrada a què es referixen els apartats anteriors serà tornat per l'autoritat governativa, i començarà a computar-se novament el termini de prohibició d'entrada en la seua integritat.»

Quatre. Es modifica l'article 108, que queda redactat com seguix:

«Article 108.

1. Si el subjecte és estranger no resident legalment a Espanya, el jutge o tribunal acordarà en la sentència, amb audiència prèvia d'aquell, l'expulsió del territori nacional com a substitutiva de les mesures de seguretat que li siguen aplicables, llevat que el jutge o tribunal, amb audiència prèvia del Ministeri Fiscal, excepcionalment i de forma motivada, aprecie que la naturalesa del delictes justifica el compliment a Espanya.

L'expulsió així acordada comportarà l'arxivament de qualsevol procediment administratiu que tinga per objecte l'autorització per a residir o treballar a Espanya.

En cas que, acordada la substitució de la mesura de seguretat per l'expulsió, esta no puga portar-se a efecte, es procedirà al compliment de la mesura de seguretat originàriament imposada.

2. L'estranger no podrà tornar a Espanya en un termini de 10 anys, comptats des de la data de la seua expulsió.

3. L'estranger que intente transgredir una decisió judicial d'expulsió i prohibició d'entrada a què es referixen els apartats anteriors serà tornat per l'autoritat governativa, i començarà a computar-se novament el termini de prohibició d'entrada en la seua integritat.»

Cinc. S'afeg un paràgraf a l'apartat 1 i es modifica l'apartat 2 de l'article 147, amb la redacció següent:

«Amb la mateixa pena serà castigat el qui, en el període d'un any, haja realitzat quatre vegades l'acció descrita en l'article 617 d'este Codi.

2. No obstant això, el fet descrit en l'apartat anterior serà castigat amb la pena de presó de tres a sis mesos o multa de sis a 12 mesos quan siga de menor gravetat, atesos el mitjà utilitzat o el resultat produït.»

Sis. Es modifica l'article 149, que queda redactat com seguix:

«Article 149.

1. El qui cause a un altre, per qualsevol mitjà o procediment, la pèrdua o la inutilitat d'un òrgan o membre principal, o d'un sentit, la impotència, l'esterilitat, una greu deformitat, o una greu malaltia somàtica o psíquica, serà castigat amb la pena de presó de sis a 12 anys.

2. El qui cause a un altre una mutilació genital en qualsevol de les seues manifestacions serà castigat amb la pena de presó de sis a 12 anys. Si la víctima és menor o incapaç, serà aplicable la pena d'inhabilitació especial per a l'exercici de la pàtria potestat, tutela, curatela, guarda o acolliment per temps de quatre a 10 anys, si el jutge ho estima adequat a l'interés del menor o incapaç.»

Set. Es modifica l'article 153, que queda redactat com seguix:

«Article 153.

El qui per qualsevol mitjà o procediment cause a un altre menyscabament psíquic o una lesió no definits com a delictes en este Codi, o colpege o maltracte d'obra un altre sense causar-li lesió, o amenace un altre de manera lleu amb armes i altres instruments perillosos, quan en tots estos casos l'ofés siga alguna de les persones a qui es referix l'article 173.2, serà castigat amb la pena de presó de tres mesos a un any o treballs en benefici de la comunitat de 31 a 80 dies i, en tot cas, privació del dret a la tinença i portament d'armes d'un a tres anys, així com, quan el jutge o tribunal ho estime adequat a l'interés del menor o incapaç, inhabilitació especial per a l'exercici de la pàtria potestat, tutela, curatela, guarda o acolliment per temps de sis mesos a tres anys.

S'imposaran les penes en la seua mitat superior quan el delictes es perpetre en presència de menors, o utilitzant armes, o tinga lloc en el domicili comú o en el domicili de la víctima, o es realitzen transgredint una pena de les previstes en l'article 48 d'este Codi o una mesura cautelar o de seguretat de la mateixa naturalesa.»

Huit. Es modifica l'article 173, que queda redactat com seguix:

«Article 173.

1. El qui infligisca a una altra persona un tracte degradant, menyscabant greument la seua integritat moral, serà castigat amb la pena de presó de sis mesos a dos anys.

2. El qui habitualment exercisca violència física o psíquica sobre qui siga o haja sigut el seu cònjuge o sobre una persona que estiga o haja estat lligada a ell per una anàloga relació d'afec-

tivitat inclús sense convivència, o sobre els descendents, ascendents o germans per naturalesa, adopció o afinitat, propis o del cònjuge o persona amb qui convisca, o sobre els menors o incapaços que convisquen amb ell o que es troben subjectes a la potestat, tutela, curatela, acolliment o guarda de fet del cònjuge o persona amb qui conviu, o sobre una persona emparada en qualsevol altra relació per la qual es trobe integrada en el nucli de la seua convivència familiar, així com sobre les persones que per la seua especial vulnerabilitat es troben sotmeses a custòdia o guarda en centres públics o privats, serà castigat amb la pena de presó de sis mesos a tres anys, privació del dret a la tinença i portament d'armes de dos a cinc anys i, si és el cas, quan el jutge o tribunal ho estime adequat a l'interés del menor o incapaç, inhabilitació especial per a l'exercici de la pàtria potestat, tutela, curatela, guarda o acolliment per temps d'un a cinc anys, sense perjuí de les penes que puguen correspondre als delictes o faltes en què s'hagen concretat els actes de violència física o psíquica.

S'imposaran les penes en la seua mitat superior quan algun o alguns dels actes de violència es perpetren en presència de menors, o utilitzant armes, o tinguen lloc en el domicili comú o en el domicili de la víctima, o es realitzen transgredint una pena de les previstes en l'article 48 d'este Codi o una mesura cautelar o de seguretat o prohibició de la mateixa naturalesa.

3. Per a apreciar l'habitualitat a què es referix l'apartat anterior, caldrà ajustar-se al nombre d'actes de violència que resulten acreditats, així com a la proximitat temporal d'estos, amb independència que la dita violència s'haja exercit sobre la mateixa o diferents víctimes de les compreses en este article i que els actes violents hagen sigut o no objecte d'enjudiciament en processos anteriors.»

Nou. Es modifica l'article 188, que queda redactat com segueix:

«Article 188.

1. El qui determine, emprant violència, intimidació o engany, o abusant d'una situació de superioritat o de necessitat o vulnerabilitat de la víctima, persona major d'edat a exercir la prostitució o a mantindre-s'hi, serà castigat amb les penes de presó de dos a quatre anys i multa de 12 a 24 mesos. En la mateixa pena incorrerà el qui es lucre explotant la prostitució d'una altra persona, inclús amb el seu consentiment.

2. S'imposaran les penes corresponents en la seua mitat superior, i a més la pena d'inhabilitació absoluta de sis a 12 anys, als que realitzen les conductes descrites en l'apartat anterior prevalent-se de la seua condició d'autoritat, agent d'esta o funcionari públic.

3. Si les mencionades conductes es realitzen sobre una persona menor d'edat o incapaç, per a iniciar-la o mantindre-la en una situació de prostitució, s'imposarà al responsable la pena superior en grau a què corresponga segons els apartats anteriors.

4. Les penes assenyalades s'imposaran en els seus respectius casos sense perjuí de les que corresponguen per les agressions o abusos sexuals comesos sobre la persona prostituïda.»

Deu. S'afeg un paràgraf segon a l'article 234, que queda redactat com segueix:

«Amb la mateixa pena es castigarà qui, en el període d'un any, realitze quatre vegades l'acció descrita en l'article 623.1 d'este Codi, sempre que l'import acumulat de les infraccions siga superior al mínim de la referida figura del delictes.»

Onze. S'afeg un paràgraf segon a l'apartat 1 de l'article 244, que queda redactat com segueix:

«Amb la mateixa pena es castigarà qui, en el període d'un any, realitze quatre vegades l'acció descrita en l'article 623.3 d'este Codi, sempre que l'import acumulat de les infraccions siga superior al mínim de la referida figura del delictes.»

Dotze. Es modifica l'article 318, que queda redactat com segueix:

«Article 318.

Quan els fets previstos en els articles d'este títol s'atribuïsquen a persones jurídiques, s'imposarà la pena assenyalada als administradors o encarregats del servici que hagen sigut responsables d'aquells, i als que, coneixent-los i podent remeiar-ho, no hagen adoptat mesures per a això. En estos supòsits l'autoritat judicial podrà decretar, a més, alguna o algunes de les mesures previstes en l'article 129 d'este Codi.»

Tretze. Es modifica l'article 318 bis, que queda redactat com segueix:

«Article 318 bis.

1. El qui, directament o indirectament, promoga, afavorisca o facilite el tràfic il·legal o la immigració clandestina de persones des d'Espanya o en trànsit o amb destinació a Espanya, serà castigat amb la pena de quatre a huit anys de presó.

2. Si el propòsit del tràfic il·legal o la immigració clandestina és l'explotació sexual de les persones, seran castigats amb la pena de cinc a 10 anys de presó.

3. Els qui realitzen les conductes descrites en qualsevol dels dos apartats anteriors amb ànim de lucre o emprant violència, intimidació, engany, o abusant d'una situació de superioritat o d'especial vulnerabilitat de la víctima, o sent la víctima menor d'edat o incapaç o posant en perill la vida, la salut o la integritat de les persones, seran castigats amb les penes en la seua mitat superior.

4. En les mateixes penes de l'apartat anterior i a més en la d'inhabilitació absoluta de sis a 12 anys, incorreran els qui realitzen els fets prevalent-se de la seua condició d'autoritat, agent d'esta o funcionari públic.

5. S'imposaran les penes superiors en grau a les previstes en els apartats 1 a 4 d'este article, en els seus respectius casos, i inhabilitació especial per a professió, ofici, indústria o comerç pel temps de la condemna, quan el culpable pertanga a una organització o associació, inclús de caràcter transitori, que es dedique a la realització d'estes activitats.

Quan es tracte dels caps, administradors o encarregats de les dites organitzacions o associacions, se'ls aplicarà la pena en la seua mitat superior, que podrà elevar-se a la immediatament superior en grau.»

En els supòsits previstos en este apartat l'autoritat judicial podrà decretar, a més, alguna o algunes de les mesures previstes en l'article 129 d'este Codi.

6. Els tribunals, tenint en compte la gravetat del fet i les seues circumstàncies, les condicions del culpable i la finalitat perseguida per este, podran imposar la pena inferior en un grau a la respectivament assenyalada.»

Catorze. Es modifica el paràgraf 1r de l'article 515, que queda redactat com seguix:

«1r. Les que tinguen per objecte cometre algun delictes o, després de constituïdes, promoguen la seua comissió, així com les que tinguen per objecte cometre o promoure la comissió de faltes de manera organitzada, coordinada i reiterada.»

Quinze. Es deroga l'últim paràgraf de l'apartat 2 de l'article 617.

Article segon. *Modificació de la Llei Orgànica 4/2000, d'11 de gener, sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seua integració social.*

U. L'apartat 4 de l'article 57 tindrà la redacció següent:

«4. L'expulsió comportarà, en tot cas, l'extinció de qualsevol autorització per a romandre a Espanya, així com l'arxiu de qualsevol procediment que tinga per objecte l'autorització per a residir o treballar a Espanya de l'estranger expulsat.»

Dos. L'apartat 7 de l'article 57 tindrà la redacció següent:

«7. a) Quan l'estranger es trobe processat o inculpat en un procediment judicial per delictes o falta per al que la llei preveja una pena privativa de llibertat inferior a sis anys o una pena de distinta naturalesa, i conste este fet acreditat en l'expedient administratiu d'expulsió, l'autoritat governativa sotmetrà el jutge que, amb audiència prèvia del Ministeri Fiscal, autoritze, en el termini més breu possible i en tot cas no superior a tres dies, la seua expulsió, llevat que, de forma motivada, aprecie l'existència de circumstàncies excepcionals que justifiquen la seua denegació.

En el cas que l'estranger es trobe subjecte a diversos processos penals tramitats en diversos jutjats, i consten estos fets acreditats en l'expedient administratiu d'expulsió, l'autoritat governativa instarà de tots ells l'autorització a què es referix el paràgraf anterior.

b) No obstant l'assenyalat en el paràgraf a) anterior, el jutge podrà autoritzar, a instàncies de l'interessat i amb audiència prèvia del Ministeri Fiscal, l'eixida de l'estranger del territori espanyol en la manera que determina la Llei d'Enjudiciament Criminal.

c) No s'aplicaran les previsions contingudes en els paràgrafs anteriors quan es tracte de delictes tipificats en els articles 312, 318 bis, 515.6a, 517 i 518 del Codi Penal.»

Tres. L'apartat 1 de l'article 61 queda redactat com seguix:

«1. Des del moment que s'incoe un procediment sancionador en què puga proposar-se l'expulsió, l'instructor, a fi d'assegurar la resolució final que puga recaure, podrà adoptar alguna de les següents mesures cautelars:

a) Presentació periòdica davant de les autoritats competents.

b) Residència obligatòria en determinat lloc.

c) Retirada del passaport o document acreditatiu de la seua nacionalitat, amb l'entrega prèvia a l'interessat del resguard acreditatiu d'esta mesura.

d) Detenció cautelar, per l'autoritat governativa o pels seus agents, per un període màxim de 72 hores prèvies a la sol·licitud d'internament.

En qualsevol altre supòsit de detenció, la posada a disposició judicial es produirà en un termini no superior a 72 hores.

e) Internament preventiu, prèvia autorització judicial en els centres d'internament.»

Quatre. L'apartat 1 de l'article 62 tindrà la redacció següent:

«1. Incoat l'expedient per les causes compreses en els paràgrafs a) i b) de l'apartat 1 de l'article 54, així com a), d) i f) de l'article 53, en el qual puga proposar-se la sanció d'expulsió del territori espanyol, l'instructor podrà sol·licitar al jutge d'instrucció competent que dispose el seu ingrés en un centre d'internament mentre es realitza la tramitació de l'expedient sancionador, sense que siga necessari que haja recaigut resolució d'expulsió.

El jutge, amb audiència prèvia de l'interessat, resoldrà per mitjà d'interlocutòria motivada, ateses les circumstàncies concurrents i, en especial, el fet que no tinga domicili o documentació, així com l'existència de condemna o sancions administratives prèvies i d'altres processos penals o procediments administratius sancionadors pendents.»

Article tercer. *Modificació del Codi Civil.*

U. La rúbrica del capítol XI del títol IV del llibre I del Codi Civil quedarà redactada de la manera següent:

«Llei aplicable a la nul·litat, la separació i el divorci.»

Dos. El segon paràgraf de l'apartat 2 de l'article 9 del Codi Civil quedarà redactat de la manera següent:

«La nul·litat, la separació i el divorci es regiran per la llei que determina l'article 107.»

Tres. L'article 107 del Codi Civil quedarà redactat de la manera següent:

«Article 107.

1. La nul·litat del matrimoni i els seus efectes es determinaran de conformitat amb la llei aplicable a la seua celebració.

2. La separació i el divorci es regiran per la llei nacional comuna dels cònjuges en el moment de la presentació de la demanda; a falta de nacionalitat comuna, per la llei de la residència habitual comuna del matrimoni en el dit moment i, en defecte d'esta, per la llei de l'última residència habitual comuna del matrimoni si un dels cònjuges encara residix habitualment en el dit Estat.

En tot cas, s'aplicarà la llei espanyola quan un dels cònjuges siga espanyol o residisca habitualment a Espanya:

a) Si no és aplicable cap de les lleis anteriorment mencionades.

b) Si en la demanda presentada davant de tribunal espanyol la separació o el divorci es demana

per ambdós cònjuges o per un amb el consentiment de l'altre.

c) Si les lleis indicades en el paràgraf primer d'este apartat no reconeixen la separació o el divorci o ho fan de manera discriminatòria o contrària a l'orde públic.»

Disposició final primera. *Caràcter d'esta llei.*

L'article tercer d'esta llei té caràcter ordinari, i es dicta a l'empara de la competència exclusiva de l'Estat en matèria de legislació civil, conforme a l'article 149.1.8a de la Constitució.

Disposició final segona. *Entrada en vigor.*

La present llei orgànica entrarà en vigor l'endemà de la seua publicació en el «Boletín Oficial del Estado».

Per tant,

Mane a tots els espanyols, particulars i autoritats que complisquen esta llei orgànica i que la facen complir.

Madrid, 29 de setembre del 2003.

JUAN CARLOS R.

El president del Govern,
JOSÉ MARÍA AZNAR LÓPEZ

18089 *LLEI 28/2003, de 29 de setembre, reguladora del Fons de Reserva de la Seguretat Social. («BOE» 234, de 30-9-2003.)*

JUAN CARLOS I

REI D'ESPANYA

A tots els qui vegem i entenguen esta llei.

Sapieu: Que les Corts Generals han aprovat la llei següent i jo la sancione.

EXPOSICIÓ DE MOTIUS

L'establiment de fons especials d'estabilització i reserva per a atendre necessitats futures en matèria de prestacions contributives, originades per desviacions entre ingressos i gastos de la Seguretat Social, ha sigut una exigència institucional per al sistema de la Seguretat Social, que per això ha sigut objecte d'especial consideració en diferents àmbits i fòrums de diàleg entre les forces polítiques i socials i el Govern.

Estos contactes van cristal·litzar, primerament, en el denominat Pacte de Toledo, d'abril de 1995, les recomanacions 1 i 2 de l'apartat IX del qual s'ocupen respectivament de la separació i aclariment de les fonts de finançament del nostre sistema de Seguretat Social i de la constitució de reserves en el nivell contributiu d'este que atenuen els efectes dels cicles econòmics; posteriorment, en l'Acord de Consolidació i Racionalització del Sistema, de 9 d'octubre de 1996, que arreplega aquelles recomanacions, i, finalment, en l'Acord per a la Millora i el Desenrotllament del Sistema de Protecció Social de 9 d'abril del 2001, els apartats I, II i III del qual reafirmen i completen les mateixes recomanacions en orde a la separació de les fonts de finançament del sistema, de l'aplicació d'excedents i de la dotació del Fons de Reserva.

Els dits pactes van determinar inicialment l'aprovació de la Llei 24/1997, de 15 de juliol, de consolidació i racionalització del sistema de Seguretat Social, que, per a protegir en la mesura que siga possible el sistema davant de situacions de dificultat, va institucionalitzar amb eixa finalitat el Fons de Reserva de la Seguretat Social, a l'objecte del qual es va donar una nova redacció a l'apartat 1 de l'article 91 del text refós de la Llei General de la Seguretat Social, aprovat pel Reial Decret Legislatiu 1/1994, de 20 de juny.

D'altra banda, l'acord de 9 d'abril del 2001 va tindre el seu primer reflex en la Llei 18/2001, de 12 de desembre, General d'Estabilitat Pressupostària, que va prevore, en l'article 17.2, que en cas que la liquidació pressupostària se situe en una posició de superàvit en el sistema de la Seguretat Social, este s'aplicarà prioritàriament al Fons de Reserva de la Seguretat Social amb la finalitat d'atendre les necessitats futures del dit sistema.

Seguint esta mateixa previsió, la Llei 24/2001, de 27 de desembre, de mesures fiscals, administratives i de l'orde social, en l'article 34.dos dona una nova redacció al mencionat article 91.1 del text refós de la Llei General de la Seguretat Social, en virtut del qual es va constituir el Fons de Reserva de la Seguretat Social en la Tresoreria General d'esta i es faculta el Govern per a fixar la dotació d'eixe Fons de Reserva en cada exercici econòmic i per a determinar-ne la materialització financera, a banda d'altres previsions sobre el caràcter extrapressupostari de les operacions d'adquisició i disposició dels seus actius financers fins a l'últim dia hàbil de cada exercici econòmic, termini en què s'efectuarà la seua definitiva imputació al pressupost de la Tresoreria General de la Seguretat Social.

A l'empara de les mencionades prescripcions legals, diversos acords del Consell de Ministres han anat fixant la dotació del Fons de Reserva en els exercicis 2000, 2001 i 2002, fins a superar ja els sis mil milions d'euros, avançant en el temps el compliment de les previsions inicials respecte d'això.

Este important volum econòmic del Fons de Reserva de la Seguretat Social i dels actes d'adquisició i disposició dels valors del fons fan necessari completar les previsions de l'article 91.1 del text refós de la Llei General de la Seguretat Social, establint per mitjà d'una llei específica el règim jurídic del Fons de Reserva de la Seguretat Social en els aspectes de major entitat i permanència, encomanant-se, en canvi, a les normes reglamentàries la regulació dels actes de gestió, intervenció i control per raons de l'operativitat i flexibilitat que imposen les circumstàncies de cada moment.

Per a aconseguir eixos objectius, esta llei imposa que els excedents d'ingressos, que tinguen caràcter contributiu i que resulten de la liquidació dels pressupostos de la Seguretat Social de cada exercici, s'apliquen prioritàriament i majoritàriament a la constitució del Fons de Reserva previst en la Llei General de la Seguretat Social.

Determina també esta llei el concepte d'excedent pressupostari a l'efecte de la constitució del Fons de Reserva, així com la finalitat específica del Fons de Reserva, l'òrgan que ha d'acordar la seua dotació i la materialització financera de la seua reserva, i encomana al desplegament reglamentari la regulació concreta de la seua gestió financera i comptable.

Finalment, s'ocupa la llei de regular tant les situacions en què és procedent la disposició dels actius del Fons de Reserva com el caràcter extrapressupostari